

Symbolem terenów wysokogórskich na Alasce jest bez wątpienia kozioł śnieżny (*Oreamnos americanus*) – ssak z rodziny krętorogich przeżuwaczy, blisko spokrewniony z naszą tatrzańską kozicą. Zamieszkuje tereny położone powyżej 3000 m n.p.m., gdzie preferuje trudno dostępne skaliste turnie, omiotane silnym wiatrem skraje urwisk oraz rozległe pola śniegu. Często jednak, zwłaszcza w okresie lata, widuje się go na alpejskich łąkach, a zimą sporadycznie na wybrzeżu, blisko poziomu morza. Szacuje się, że obecnie w całej Ameryce Północnej żyje ok. 100.000 kozłów śnieżnych, w tym na Alasce od 15.000 do 25.000.

nie przez dziewięć miesięcy w roku, natomiast jego biało-żółty kolor zapewnia lepsze maskowanie przed drapieżnikami (zwłaszcza orłami) wśród ośnieżonych zboczy gór. W skrajnie niekorzystnych warunkach pogodowych, np. podczas długotrwałych burz śnieżnych, zwierzęta te chowają się w miejscach przynajmniej częściowo osłoniętych i zwrócone

Kozioł śnieżny –

Kozły śnieżne występują tylko w Ameryce Północnej, od Alaski, przez zachodnią część Kanady aż po stany Waszyngton, Montanę oraz Idaho, a także Południową Dakotę oraz Kolorado, gdzie zostały niegdyś introdukowane. Występują również na wyspie Kodiak, Revillagigedo oraz Wyspach Baranowa, gdzie w przeszłości zostały sztucznie wprowadzone, a obecnie tworzą niewielkie, lecz stabilne populacje.

Kozły śnieżne są doskonale przystosowane do życia w surowym, górskim klimacie. Ich stosunkowo duże racice mają twarde, ostre brzegi oraz miękką wyściółkę wewnętrzną, która działa jak gumowa przyssawka. Takie antypoślizgowe racice zapewniają im bezpieczne poruszanie się po nagich, oblodzonych zboczach, nawet w czasie 3–4-metrowych skoków ze skały na skałę. W wykonywaniu karkołomnych akrobacji pomagają im kłępa budowa ciała. Dorosły samiec waży od 57 do 136 kg, ma 1,8 m długości oraz 1,2 m wysokości w kłębie, natomiast samice są nieco mniejsze i ważą od 40 do 85 kg, przy 1,4 m długości oraz 0,9 m w kłębie. Zarówno samce, jak i też samice mają czarne, cienkie i ostre rogi o długości od 15 do 30 cm.

Kozły śnieżne posiadają również grube (zwłaszcza zimą), dwuwarstwowe

futro, które chroni je przed niesprzyającą pogodą. Zewnętrzną jego warstwę stanowią długie (ok. 20 cm długości) i szorstkie włosy, które wzdłuż grzbietu oraz wokół barków tworzą bujną grzywę. Pod spodem znajduje się warstwa krótkich (ok. 5 cm długości) oraz miękkich włosów tworzących gęstą wełnę. Grube futro pozwala przetrwać kozłom w środowisku, w którym zima trwa praktycz-

nie przez dziewięć miesięcy w roku, natomiast jego biało-żółty kolor zapewnia lepsze maskowanie przed drapieżnikami (zwłaszcza orłami) wśród ośnieżonych zboczy gór. W skrajnie niekorzystnych warunkach pogodowych, np. podczas długotrwałych burz śnieżnych, zwierzęta te chowają się w miejscach przynajmniej częściowo osłoniętych i zwrócone

zadem w kierunku wiatru pozostają tak bez ruchu przez wiele godzin zapadając w rodzaj półsnu. Na wolności mogą żyć 14-15 lat, ale większość z nich nie dożywa wieku 12 lat, natomiast w niewoli, tzn. w ogrodach zoologicznych, żyją nawet 16-20 lat.

Panujące wysoko w górach ciężkie warunki egzystencji chronią kozły śnieżne przed drapieżnikami, którymi są głównie

Kozioł śnieżny jest blisko spokrewniony z tatrzańską kozicą. (Fot.: Dave Grickson, USFWS)

Kozły śnieżne występują, m.in. na wyspie Kodiak położonej na południu Alaski. (Fot.: Steve Hillebrand, USFWS)

niedźwiedź brunatny grizzly, puma oraz wilki. Na małe koziołki polują również rosomaki oraz orły przednie, które sieją wśród młodego pokolenia prawdziwe spustoszenie. Powyżej linii lasu kozły nie mają naturalnych wrogów (oprócz orłów), a na ataki czworonożnych drapieżników narażone są w największym stopniu zimą, gdy schodzą w dół do niższych oraz zalesionych partii gór.

Kozły śnieżne uważane są za jedne z najzwinniejszych ssaków świata, czemu trudno się dziwić skoro już od najmłodszych lat ćwiczą się w utrzymywaniu równowagi, np. młode osobniki często stają w małych grupach na szczytach niskich skałek, a następnie, w formie zabawy, próbują spychać się z nich nawzajem. Niestety nawet taki wieloletni trening nie zapewnia im pełnego bezpieczeństwa w górach. Śmiertelność małych koziołków

Kozły śnieżne zamieszkują tereny wysokogórskie, gdyż tylko tam są względnie bezpieczne przed drapieżnikami. (Fot.: Margaret R. Peterson, USFWS)

władca gór

w ciągu pierwszego roku życia wynosi od 60% do 70%, a w ciągu następnego roku 50%.

Rok z życia śnieżnego kozła

W okresie lata kozły śnieżne przebywają wysoko w górach, gdzie pasą się na alpejskich łąkach zgrzyzając ubogą roślinność górskiej tundry, tzn. trawy, rośliny zielne, mchy, porosty oraz nisko płożące się krzewy i krzewinki. Są wtedy aktywne od świtu do południa, a potem o zmierzchu, natomiast całe popołudnie spędzają, niczym domowe kury, zagrzebane w płytkich dołkach, w których, w celach higienicznych, obsypują się pyłastą ziemią. Większość potrzebnej do życia wody pobierają z pokarmu lub też zlizują zalegający na stokach śnieg. Samce prowadzą latem samotniczy tryb życia lub też formują małe, „kawa-

lerskie” grupki, natomiast samice, wraz ze swoim potomstwem, tworzą całkiem spore stadka, tzw. szkółki. Ciekawostką jest fakt, iż u kozłów śnieżnych przez większą część roku (oprócz sezonu godowego) dominują samice, które są znacznie agresywniejsze od samców i wygrywają z nimi walki zarówno o najlepsze miejsca zimowania, jak i też dostęp do lizawek.

Późną jesienią, tzn. na przełomie listopada i grudnia, nadchodzi okres rui, do której przystępują osobniki mające co najmniej 2,5 roku (w tym wieku kozły śnieżne osiąągają dojrzałość płciową). Dorosłe samce (capy) konkurują o względy samic (kóz), a w poszukiwaniu chętnej do kopulacji partnerki potrafią wędrować na znaczne odległości. Gdy do danej samicy jest więcej niż jeden pretendent następuje potyczka.

Ze względu na delikatną budowę czaszki kozły śnieżne nie zderzają się głowami, tak jak to czynią np. woły piżmowe, ale stają obok siebie bokami i próbują kłóć się nawzajem ostrymi rogami. Gruba skóra, która na zadzie ma ok. 2,5 cm grubości, zapobiega, co prawda, poważnym ranom, ale znajdowano już martwe samce padłe od ciężkich ran zadanych w szyję lub w miękkie podbrzusze.

Gdy zbliża się zima, a warunki klimatyczne panujące wysoko w górach stają się nie do zniesienia, kozły śnieżne schodzą w dół, poniżej linii lasu, gdzie na skraju leśnych ostępów, poszukują miejsc o urozmaiconej rzeźbie terenu (skałki, załomy, półki skalne itp.). Południowe wystawienie oraz wiatry wiejące zimą w śródgórskich dolinach utrzymują takie miejsca niemal całkowicie wolne od śniegu, dzięki czemu kozły śnieżne mają większe szanse na znalezienie pokarmu. W tym okresie jednym z podstawowych składników ich diety są igły choiny Mertensa.

Wiosną kozły śnieżne z powrotem przenoszą się w wyżej położone tereny, wędrując wiele kilometrów w poszukiwaniu naturalnych, słonych lizawek, czyli wychodni skał z dużą ilością soli mineralnych. Wtedy też, po okresie ciąży samicy, trwającym od 150 do 180 dni, na przełomie maja i czerwca na świat przychodzi zazwyczaj jedno, a czasami dwójka kozłąt (bardzo rzadko zdarzają się trojaczki). Poród, ze względów bezpieczeństwa, odbywa się zawsze na skraju urwisk, gdzie żaden drapieżnik nie ośmieli się podejść do bezbronnej samicy. Po porodzie matka wraz z dzieckiem powraca do pozostałych samic, tworzących wspólnie swego rodzaju wędrowny „żłobek”. Młode koziołki bardzo szybko dojrzewają i w kilka godzin po przyjściu na świat, gdy są jeszcze wielkości zająca, potrafią już dotrzymać kroku dorosłym. Po upływie 3-4 miesięcy przestają być karmione mlekiem matki, ale pozostają z nią aż do następnego roku, kiedy to na świat przyjdzie ich młodsze rodzeństwo.

SEBASTIAN BIELAK

Zdjęcie (USFWS) zostało udostępnione dzięki uprzejmości U.S. Fish and Wildlife Service

Para kozłów śnieżnych gaszących pragnienie w górskim potoku. (Fot.: Barry Green)

